

Karmelfiguren

LEVENSSCHETS VAN JOHANNES VAN HET KRUIS

1542

Juan wordt geboren in een arme familie, te Fontiveros. Twee jongens waren hem reeds voorafgegaan: Francisco en Luis. Hun moeder, Toledaanse van afkomst en zonder vermogen, noemt Catalina Alvarez. Hun vader, Gonzalo de Yepes, is een man uit de adellijke kringen. Gonzalo heeft maling aan het standverschil tussen hen beiden en huwt Catalina. Zijn rijke familie beschouwt dit als een schande. Alle banden met Gonzalo worden verbroken. Hij wordt op straat gezet. Naar aloude gewoonte moest Juan gedoopt worden op de dag zelf van zijn geboorte. Bovendien kreeg het kind de naam van de heilige die op die bewuste dag werd gevierd. Waarschijnlijk werd Juan geboren op 24 juni, feest van Joannes de Doper.

1545-1551. Een tragedie die lang zal duren

1544 Gonzalo de Yepes sterft, uitgeput door een lange en pijnlijke ziekte, die tegelijk het beetje spaargeld verteerde. Juan is dan twee jaar. Catalina probeert, door het verkopen van stoffen, in hun levensonderhoud te voorzien. Maar de ellende haalt de strop steeds strakker aan rond moeder en kinderen ! De arme weduwe besluit hulp te zoeken bij de familie van Gonzalo. Echter tevergeefs ! Onverrichterzake keren ze naar Fontiveros terug. De kleine Luis sterft, misschien wel aan de gevolgen van ondervoeding. Ondertussen verhuist het arme gezin naar Arévalo.

1551-1564. Eerste studies

1551-1559 Opnieuw ziet de weduwe zich genoodzaakt om te verhuizen, op zoek naar bestaansmiddelen voor haar en haar zoontjes. Dit keer gaat de reis van Arévalo naar Medina del Campo. In Medina is een school. Het Colegio de la Doctrina: een school voor arme kinderen. Als arm kind en halve wees wordt Juan de Yepes er opgenomen. Hij wordt er gevoed, krijgt er enige lessen en moet een vak leren. Juan probeert achtereenvolgens het beroep van timmerman, kleermaker, graveur en schilder. Hij is ook acoliet in de kerk van het Magdalenaklooster. Een werk dat hij met veel toewijding verricht. Bovendien werkt hij als loopjongen in een ziekenhuis. Hij moet er helpen bij het verplegen van arme zieken en aalmoezen voor hen gaan vragen.

1559-1563 Afwisselend met deze bezigheden begint Juan zijn studies aan het jezuïetencollege in Medina del Campo. Hij leert er schrijven en vindt er vooral leermeesters en boeken. Hij verwerft er een cultuur en leert er de eerste beginselen van de filosofie. In 1563, hij is dan eenentwintig, trekt hij naar het karmelietenklooster te Medina en vraagt er het kloosterkleed van de Karmelorde. Zijn nieuwe naam wordt van dan af Juan de Santo Matfa.

1564-1568. Aan de universiteit van Salamanca

Eind *1564* trekt Juan de Santo Matfa naar Salamanca, voor drie jaar universitaire studies. Op dat ogenblik is de universiteit van Salamanca op haar hoogtepunt gekomen. Zoals vele medestudenten volgt de jonge karmeliet er wellicht de theologische conferenties van magister Luis de León, een uitstekend kenner van de Bijbel en een groot poëet. Op het college San Andrés, waar de karmelietstudenten verblijven, leidt Juan een voorbeeldig kloosterleven. Hij verdiept er zich in de Regel van de Orde, bestudeert de Heilige Schrift, de kerkvaders, de scholastieke theologie en het Latijn. Ook zijn artistiek talent en zijn persoonlijkheid zijn in volle ontwikkeling. In april van 1567 kiest het provinciaal kapittel Juan tot studieprefect. Tijdens de zomer van datzelfde jaar wordt hij priester gewijd en gaat naar Medina om er zijn eerste mis op te dragen.

In de ban van La Madre en haar hervorming

In september of oktober ontmoet Juan voor de eerste maal „*la Madre*”. Teresa is dan tweeënvijftig en in volle actie voor haar Hervorming. Juan is in de volle kracht van zijn vijfentwintig jaar. Hij geeft haar zijn voornemen te kennen om naar de kartuizers over te gaan. De hervormster kan hem overtuigen om mee te werken aan haar hervormingsplan voor de paters. Alleszins is het zeker dat Juan teruggaat naar Salamanca, waar hij zich als theologiestudent laat inschrijven.

Tijdens de zomer van **1568** vergezelt hij Teresa bij haar stichting te Valladolid. Hij leert er bij de monialen het leven van de ongeschoeiden kennen. Begin oktober gaat hij naar Duruelo waar een kleine gemeenschap met het hervormde leven begint. Ondertussen is ook Juans naam veranderd, het is nu Juan de la Cruz geworden. Het leven te Duruelo mag je een terugkeer naar de bronnen noemen. Het kleine groepje paters bemediteert er de Schrift, waakt in gebed, beleeft de broederlijke liefde. Vanuit de stilte van hun kloostertje zijn ze ook dienstbaar voor de mensen uit de omgeving.

1569-1572. Geestelijke leider van zijn medebroeders

1569 In maart van dat jaar bezoekt Teresa Duruelo. Ontdaan over de aanhoudende zware verstervingen die de paters zich opleggen, vraagt zij hun de gestrengheid iets te matigen, omdat ze vreest dat ze ziek zullen worden.

Op 11 juni **1570** vertrekt de gemeenschap uit Duruelo naar Mancera. In oktober gaat Joannes van het Kruis naar Pastrana om er het noviciaat te organiseren voor de Hervormde Karmel. Na enkele maanden is hij terug in Mancera en ontmoet er Anna van Jezus.

1571 Hij vergezelt Teresa de Jesus voor de stichting van Alba de Tormes. Enige maanden later wordt hij rector benoemd van het eerste studiehuis van de Hervorming in Alcalà de Henares.

1572-1577. „Por confessor un santo”, een heilige als biechtvader

1571 La Madre wordt aangewezen als priorin voor het klooster van de Menswording in Avila. De plaats die ze negen jaar eerder verlaten had om met haar hervormingsplannen te beginnen. Moeder Teresa staat voor een zware taak: zorgen voor ongeveer honderddertig monialen. Er moet hulp komen. Zij besluit Joannes van het Kruis als geestelijke leidsman voor haar zusters te vragen. Deze weet geleidelijk aan alle zusters te overtuigen van de inkeer die hun karmelitaanse roeping vraagt. Het is tevens in deze periode dat de wederzijdse geestelijke relaties tussen beide sublieme hervormers hun hoogtepunt bereiken. Het is een tijd van echte verdieping, want juist in die jaren beleeft Teresa de volheid van haar spiritualiteit.

1574 Juan vergezelt Teresia bij de stichting te Segovia. Ondertussen deden de „geschoeide paters” al wat mogelijk was om de expansie van de „ongeschoeiden” af te remmen en zelfs hun afschaffing te bekomen. Ze zagen in de Hervorming een bedreiging voor het voortbestaan van de Orde. Het generaal kapittel van 1575 in Piacenza (Italië) zet orde op zaken en roept een halt toe aan de Hervorming. Op 9 september 1576 woont Juan de la Cruz het eerste kapittel van de Hervorming bij te Almodóvar. Men zet alles in het werk om voor de ongeschoeiden tot een eigen, afzonderlijke provincie te komen, los van de geschoeiden.

1577-1578. De gevangenis van Toledo

1577 In de nacht van 2 december wordt Joannes van het Kruis met geweld uit het huisje bij de Menswording gehaald, waar hij als geestelijke leidsman van de zusters zijn intrek had genomen. Hij wordt overgebracht naar het klooster van de geschoeiden in Toledo. Hij wordt er opgesloten in een smalle, donkere, verstikkende kerker. Hier brengt hij negen maanden door zonder met iemand contact te hebben. In plaats van te revolteren of wanhopig te worden en zonder ooit de Hervorming te verloochenen, schrijft hij er gedichten. Deze verzen weerspiegelen de gesteldheid van de gevangene: beelden van pijn, van klachten, voortdurende symboliek van nacht en duisternis :

*Waar houdt Gij U verscholen, Geliefde, die mij achterliet, in stenen?
Mocht, herders, welgezinden,
Ge in 't langs de kooien naar de hoogten zwerven, Bij toeval Hém daar vinden,
Wiens liefde ik niet kan derven,
Zegt Hem, hoe'k wegslink, pijn lijd en moet sterven.
Of ik de Bron ook ken! haar wellen en haar stromen, al is Zij nachtelijk!
Die donkerste der nachten.*

Gedurende de dagen van het octaaf van Maria-Ten-Hemelopneming lukt het Joannes van het Kruis om uit zijn kerker te ontvluchten. Hij kan zich verbergen bij de ongeschoeide karmelietessen van Toledo. De monialen verzorgen hem zoveel ze kunnen. Nadien verblijft hij een tijd lang in het huis van don Pedro Gonzàlez de Mendoza.

1578-1588. Overste in Andalusië

Zijn ziekelijke toestand belet Juan niet de kapittelzitting van **1578** in Almodóvar bij te wonen. Pater Joannes van het Kruis wordt er gekozen als overste te Calvario (Jaén) in het zuiden van Spanje. Op weg naar Andalusië komt hij langs La Penuela. Ook de stichting van zusters te Beas doet hij aan. Daar ontmoet hij opnieuw Anna van Jezus, die er priorin is. Begin november **1578** neemt hij zijn taak als overste op.

1579 Juan onderneemt verschillende reizen om de stichting van een college te Baeza voor te bereiden. Op 13 juni vertrekt hij definitief naar Baeza en wordt er de eerste rector.

1580 Overlijden van zijn moeder in Medina del Campo.

1581 Op 3 maart is hij aanwezig op het kapittel te Alcalá de Henares. De Hervorming is nu bij pauselijke breve een afzonderlijke provincie geworden. Juan wordt tot provinciaal raadslid gekozen. Nadien gaat hij terug naar Baeza. Hij wordt belast met de voorbereiding van een karmelietessenstichting in Granada. Hij reist naar Avila om er Moeder Teresa te overhalen zelf naar Granada te komen. Tevergeefs. Zij heeft reeds besloten naar Burgos te vertrekken voor een stichting aldaar. Het is de laatste keer dat de twee hervormers elkaar ontmoeten.

1582 Samen met Anna van Jezus zorgt Juan voor de stichting in Granada. Zelf wordt hij in de loop van het jaar prior van het klooster „Los Mártires” in Granada. Op 4 oktober, tijdens de langste nacht uit onze geschiedenis — Gregorius XIII hervormt de kalender met het gevolg dat men van 4 oktober naar 15 oktober springt — sterft moeder Teresa. Teresa de Jesus is dan voorgoed bij God.

1583 Joannes van het Kruis woont het kapittel te Almodóvar bij. Hij blijft prior in Granada.

1584 In Granada beëindigt hij de eerste redactie van het Geestelijk Hooglied. Het is tijdens deze jaren dat hij zijn lange geestelijke traktaten verder bewerkt en afwerkt : Bestijging van de Berg Karmel en Donkere Nacht.

1585 Op het kapittel te Lissabon wordt P. Nicolàs Doria tot provinciaal verkozen. Juan wordt provinciaal raadslid. In oktober van dat jaar gaat hij naar Pastrana, waar het kapittel van Lissabon verdergezet wordt. Hij wordt vicaris-provinciaal van Andalusië, met als residentie Granada.

1586 Een jaar waarin hij omwille van zijn verantwoordelijkheden veel moet reizen. We vinden hem in Caravaca, Córdoba, Malaga, Sevilla, Toledo en Madrid.

1587 Tijdens het kapittel te Valladolid wordt hij van zijn taak als raadslid en vicaris-provinciaal ontheven. Hij wordt echter voor de

derde maal tot prior van Granada verkozen. Hij schrijft zijn Levende Vlam van Liefde.

1588-1591. Terug in Castilië, lid van de Consulta

Van 18 juni tot 11 juli **1588** woont Joannes van het Kruis het kapittel te Madrid bij. Bij pauselijke breve wordende ongeschoeiden een eigen congregatie met aan het hoofd een vicaris-generaal. Pater Nicolas Doria wordt tot dit ambt gekozen. Juan wordt eerste generaal-raadslid gekozen en vervolgens derde raadslid van het nieuwe bestuursorgaan : de Consulta. Tevens is hij ook overste in het generaal huis te Segovia.

1590 In de loop van dit jaar neemt hij deel aan een buitengewoon kapittel in Madrid. Juan verzet zich tegen een aantal maatregelen die pater Doria heeft genomen. Maatregelen die blijk geven van een nogal rigoureuus observantisme en eigenlijk tegen de geest van de Hervorming ingaan.

1591. De Metten in de hemel zingen

1591 Het generaal kapittel komt opnieuw samen. Joannes van het Kruis krijgt er geen enkele taak toegewezen. Men denkt eraan pater Juan naar Mexico te sturen, maar de omstandigheden verhinderen dit. Uiteindelijk krijgt hij opnieuw Andalusië als bestemming. Juan trekt zich terug in de eenzaamheid van het klooster van La Pehuela. Ondertussen is er een lastercampagne tegen hem opgezet. Na korte tijd begint hij hinder te voelen van lichte koorts, als gevolg van een ontsteking aan zijn rechter been. Op 28 september 1591 gaat Joannes van het Kruis ziek op weg naar Ubeda, om er verzorgd te worden. Daar sterft hij in de nacht van 13 op 14 december.

1593 Zijn stoffelijk overschot wordt overgebracht naar Segovia. 1630 Eerste uitgave van Juans volledige werken in Madrid.

1675 Op 25 januari wordt hij door Clemens X zalig verklaard.

1679 In Alba de Tormes wordt hem een eerste kerk toegewijd.

1726 Op 27 december wordt hij door Benedictus XIII heilig verklaard.

1926 Op 24 augustus roept Pius XI Juan de la Cruz uit tot kerkleraar.

Auteur: Paul De Bois, ocd

Copyright © Vlaamse Karmel

Burgstraat 46

9000 Gent

Tel: 032 (0)9/225 57 87